

TIJS MATTENS

Dr. G. Ubbink

TIJS MATTENS

Het was stil in de kerk. Zo was het altijd op dat korte ogenblikje als het orgel even zweeg vlak voor dat de dominee en de ouderlingen binnen zouden komen en iedereen in gespannen verwachting keek tot de deur naast de preekstoel open zou gaan. Tijs zat naast zijn vader en moeder en keek ook naar die deur en hij dacht eraan hoe hij als kind had geloofd dat daarachter het heilige der heilige lag net als in de tempel te Jeruzalem, maar nu wist hij wel beter. Het was één van zijn vele ontgoochelingen geweest, toen hij dat gewone lokaal had gezien met de uitgedoofde sigaren van de ouderlingen in de asbakjes.

Tijs verveelde zich nu al, nog voor de dienst begonnen was. Hij had het opgegeven te wachten op het wonder dat vroeger slechts achter een dunne wand scheen te liggen maar nu in een onbereikbare verte was verdwenen. En toch was zijn verveling vermengd met een zekere vertrouwde welbehaaglijkheid. Hij rook het eigendommelijke luchtje van weinig gedragen zondagse kleren en van oude kerkboeken en al die andere dingen die jaren lang de tijd hadden gehad in deze ruimte de penetrante atmosfeer van plechtige mufheid te laten hangen.

Dan ging de deur open en de kruidenier van de hoek kwam binnen in zijn zondagse gezicht. Tijs kon hem nooit goed vereenzelvigen met de man op de boodschappenfiets: het gaf hem altijd even een schokje, wás hij het of was hij het niet. Bij de preekstoel moest hij rechtsaf slaan maar voor hij de dominee verliet keerde hij zich eerst om en gaf hem een hand. Tijs vond dat vroeger altijd heel beleefd van de kruidenier maar dan ging de ds. altijd met zijn gezicht naar het trapje staan en deed de ogen dicht net of hij de anderen niet zag; deze sloten dan achter de kruidenier aan en gingen in de dwarsbank, waar ze naast elkaar gingen staan met de ogen dicht. Al die tijd was het heel stil in de kerk, ook het orgel en het leek veel langer te duren dan het in werkelijkheid was... Dan ging de ds. het trapje op, het derde treetje kraakte en dat was voor de ouderlingen het sein om te gaan zitten. Alleen de kruidenier bleef altijd nog even staan tot de dominee het deurtje had dichtgedaan en recht voor de grote bijbel stond. Pas dan deed hij zijn ogen open en keek de kerk rond en daarna ging hij zitten.

Zo was het elke zondag en zo ging het ook vandaag. Dit waren voor Tijs altijd de plechtigste ogenblikken van de dienst. Er lag een verwachting in, hij had het gevoel of er nu van alles kon gebeuren. Soms dacht hij: als nu de Here Jezus zelf eens binnen kwam ook door die deur of misschien zomaar door de muur heen - dat kon toch - wat zou dat heerlijk zijn. Maar zodra de dominee begon te preken was het over. Dan liep alles gewoon en er was geen enkele kans dat er iets anders of iets bijzonders zou gebeuren. Het was of de ds. alles in handen hield en alles liet verlopen zoals het hoorde. Ook aan de stemverheffingen in de preek wende hij en hij liet er zich op wiegen als op de golven van de zee en droomde weg, verweg in een andere wereld.

Tijs kende geen enkele andere plaats waar het zo rustig was en waar zo weinig gebeurde als in de kerk. Nergens waar je zo precies van te voren wist hoe alles verlopen zou. Op school kon een kind nog wel eens de vinger opsteken en

iets gekz zeggen, dat kon hier niet. De woorden van de ds. gingen ononderbroken voort van Onze hulp tot Amen en ook de verzen gaf hij op als een muzikale omlijsting. De bedding van de dienst lag even vast als die van de rivier die om het stadje stroomde en de woordenstroom had altijd de eendere kabbeling als het water van de Rijn. Als er iets bijzonders was zou dat van buiten moeten komen.

Eenmaal, herinnerde hij zich, was dat gebeurd. Toen had er een vogel gevlogen door de heilige atmosfeer en het was alsof twee verschillende werelden in elkaar verward geraakt waren. Zelfs de zinnen van de dominee raakten in de knoop. Maar bij die gelegenheid had Tijs ook geleerd hoe een gemeente zich wist te verdedigen tegen deze overval van buiten: de ouderlingen gaven het voorbeeld. Eerst had de kruidenier naar boven gekeken net zoals trouwens iedereen deed maar toen hij merkte dat ze allemaal op de vogel letten, had hij zich resoluut omgekeerd naar de ds. en net gedaan of de vogel er niet was. Dat was een aanwijzing voor de andere ouderlingen en ook voor de gemeente. De vogel hoorde er niet en dus deed men alsof hij er niet was. En toen hij ging tjilpen gaf de ds. een vers op dat het geluid overstemde. Daarna was alles weer gewoon verder gegaan, maar Tijs had een vreemde gedachte gekregen. Als de Heilige Geest vogel zo eens kwam net als de duif die Johannes de Doper had gezien. Het gebeurde natuurlijk niet maar het zou toch kunnen?

En Tijs spon zijn gedachten verder. Hij zag hem met wijd uitgespreide vleugels boven de ds. zweven en dan in hem verdwijnen. Dan zou de ds. ineens stil worden. Stel je voor, midden onder de preek. Tijs schrok op... de ds. wás stil! Maar nee, hij had een slokje water genomen en ging weer door. En Tijs dacht weer verder- dan zou het heel stil zijn. De ds. zou het hoofd buigen en wegzakken achter zijn bijbel en het zou nog stiller worden, hoe lang wist hij niet. En dan zou de ds. zich oprichten en zijn handen uitbreiden en dan zou er iets gebeuren. Wat, dat kon hij zich niet precies voorstellen maar het zou allemaal wel anders zijn.

Tijs schrok op uit zijn gepeins, half onbewust had hij de bekende stembuigingen gehoord die een vaste voorbode waren voor het naderende Amen. Hij lette nu goed op, maar nee het ging weer over. Dan kwam de zin weer uit de diepte aanrollen, steeg naar boven, nog hoger, bleef daar een tijdje- nu kon het niet meer missen: Amen.

Daarna ging het altijd snel. Tijs zat op de hoek en berekende zijn kansen. De bank van zijn ouders was midden in de kerk, zo waren zij gedwongen tussen de mensen naar buiten te schuifelen. Maar als hij een seconde eerder opstapte dan de anderen, dan kon hij op het lege pad wel 3 of 4 banken voor komen. Als het pad zich eenmaal vulde was er geen doorkomen meer aan, dan werd het tempo bepaald door de langzaamste. Van de eerste seconde moest hij het hebben. Ditmaal startte hij iets te vroeg en dat haalde hem eenmaal buiten, een berisping van zijn moeder op de hals. Het leek wel, zei ze, dat hij blij was dat het uit was, zo'n haast maakte hij om weg te komen. Dat was ook zo dacht Tijs opstandig, maar hij was te beleefd om dat te zeggen. Zijn moeder begreep wel wat hij bedoelde maar ging er verder niet op in.

Tijs zat de koffievisite thuis niet uit maar ging zijn fiets halen en het bos in. Het was één van die zeldzame warme dagen in mei waarop het lijkt alsof alle

wonderen nu aan de deur staan en voor wie het beleven wil, eigenlijk al kloppen aan het hart. Zo was het met Tijs want het wonder nam in zijn leven een grote plaats in. Hij dacht na over de preek. Niet dat hij er iets van gehoord had maar meestal ging het zo dat hij een woordje opving uit de voorlezing of zomaar uit de preek waaraan zijn gedachten bleven hangen en dat preekte dan vanzelf zo'n beetje in hem verder. Ditmaal was het de genezing van een zieke. Dat moest nu ook nog kunnen, dacht Tijs. De Heer had het zelf gezegd en waarom zou Hij het dan niet doen. En hij zag Marietje van de kruidenier voor zich, die al die jaren in het tentje in de tuin lag en waar de dominee elke week op bezoek kwam.

Zijn moeder zou zeggen: "Waar ga je heen Tijs?"

Dan zou hij zeggen: "O, naar Marietje van de kruidenier," verder niets.

Als hij aankwam was de ds. er toevallig ook en die zou vragen: "Wat kom je hier doen, Tijs?"

Dan zou hij zeggen: "Marietje genezen".

Grote ogen zette de ds. op.

Dan legde hij de hand op het hoofd van de zieke en zei: "In naam van de Here Jezus, Marietje, wordt beter." Marietjes ogen gingen glanzen en blij verwonderd keek ze hem aan maar hij ging weg. Die middag stond Marietje op en was helemaal weer gezond.

Tijs was van zijn fiets gestapt en zat op het gras. Ja, zo zou het moeten gaan. En ineens dacht hij met zekerheid: het kan. En hij bad: "Heer, laat mij zieken genezen."

Een vlinder, zo mooi als hij nog nooit had gezien zat dicht bij hem op een bloem en fladderde op. Tijs voelde een huivering door zich heen gaan, het wonder was hem geopenbaard. De vlinder fladderde nog even heen en terug en zette zich op zijn been, wijd uitgespreid de trillende vleugels. Doodstil keek Tijs toe maar het diepst van zijn wezen sidderde van ontroering. Hij dacht niet meer maar beleefde wat voor hem de nabijheid Gods was, het antwoord uit de hemel. Dan richtte hij zich op en de vlinder vloog weg. Tijs kwam tot zichzelf. De tweede maal, dacht hij, eerst de blauwe madonna in het visioen van de droom, de stralende goedheid uit de lichtend blauwe nevel die zich plotseling maar langzaam gebogen had en zijn voorhoofd gekust. En nu de vlinder.

30 Jaar later was Tijs Mattens ambtenaar op de secretarie in de rang van griffier. Hij wist zelf eigenlijk niet hoe hij er terecht was gekomen. 't Was allemaal eigenlijk een beetje toevallig en als terloops gegaan. Noch zijn studies, noch zijn maatschappelijke loopbaan had hij geheel ernstig genomen. Hij had altijd het gevoel of de zin van het leven ergens anders lag. Achter een gordijn dat hij niet op kon lichten. Wat hij deed en dacht en beleefde had meer het karakter van spel dan van werkelijkheid. Het interesseerde hem wel oppervlakkig en soms kon het zelfs boeien maar het raakte hem toch eigenlijk niet echt. Nu eens was hij toeschouwer dan weer speelde hij mee maar het bleef alles voorlopig. Het was of het leven en Tijs Mattens elkaar nog niet goed hadden gevonden. Zij sprongen slechts wat om elkaar heen. Zij waren als twee gelieven die elkaar telkens weer speels en

plaagziek benaderen maar wier toenaderingsspel eindeloos wordt gerekt en nooit groeit tot de ernst van een verantwoordelijke verbinding.

Tijs had het leven vrijblijvend aanvaard en het was of het leven zijn beloften ook vrijblijvend had gegeven. Zo werd het voor hem tot een lang uitgerekte jeugdroom, tot een boom die alle seizoenen bloeit maar niet tot vruchtzetting komt.

Tijs wist dat hij niet beantwoordde aan de verwachtingen die leermeesters van hem hadden gekoesterd, maar deze verwachtingen hadden ook weinig vat op hem gehad en glimlachend zag hij op tegen zijn vrienden die meer hadden bereikt. Maar er waren ook ogenblikken dat een brandende onrust in hem boven kwam. Mijn leven, dacht hij, is als een aanloop tot een sprong die wordt uitgerekt tot een lange afstandsmars en het enige wat mij van anderen onderscheidt is, dat ik op deze mars de trappelende pas van de aanloop houd in plaats van een rustige gang. Ik ben, dacht hij, als Tijn Uilenspiegel die op de toren klom om te vliegen, maar toen hij op de trans stond en zijn armen uitsloeg moest bekennen: ik kan niet vliegen, mijn voornemen was maar een grap. En zelfs dacht hij dan met schampere spot: ik ben niet eens een Tijn, de twee eerste letters kloppen wel, maar op het eind is het mis.

Dat was juist het typische in hem, dat hij niets helemaal was en de vaste vorm waarin bij anderen de rust scheen te komen wist hij niet te vinden. Soms speelde hij met kleine kinderen zonder dat hij zich expres tot hen neer hoefde te buigen, dan weer voelde hij de moede resignatie van een afgeleefde man maar het meeste moeite had hij om zich aan te passen in de maatschappelijke positie die hij in overeenstemming met zijn werkelijke leeftijd had verworven: ambtenaar der secretarie.

Het regende toen hij die morgen naar het stadhuis liep en het ging hoe langer hoe harder regenen. Eén van die zeldzame zomerse buien in mei waar hij als kind expres in ging lopen, omdat men hem verteld had dat hij daarvan groeien zou. Hij zag de mensen schuilen in portieken en onder viaducten, maar hij vond het prettig deze volle druppels op zijn hoofd te voelen en hij keerde nu en dan zijn gezicht naar boven om het rijkelijk te laten besproeien met het neerplenzende water. Welk een weldadige regen, zo recht uit de wolken na dagenlange zon. Het viel in zijn ogen en het viel in zijn mond en het droop langs hem af en spoelde tegelijk veel zorgen af. Heerlijk was het, niet zo'n koud, miezerig motregentje, maar zo'n volle wijde overdadige bui.

"Wat een hondenweer, meneer," begroette de bode hem.

"Brrr", zei Tijs terwijl hij zijn jas liet afdruipen. "Je kunt nou beter bode op het stadhuis zijn, dan postbode."

"Nou, reken maar, meneer."

In de vestiaire stond mejuffrouw de Lange, chef van de typekamer. "Verschrikkelijk wat een regen, er zullen wel weer veel te laat op 't bureau komen"

"Regen?" zei Tijs verstrooid.

"Regen", herhaalde mejuffrouw de Lange nog eens met nadruk, in de veronderstelling door de duidelijke uitspraak van dat woord het misverstand op te lossen. Toen ze nog geen begrijpende verheldering op het gezicht van de heer

Mattens zag: "Het plenst toch buiten: (Tijs keek nog altijd verwonderd) U bent toch ook drijfnat".

Nu keek Tijs ook naar zijn jas. "Ja, ja", zei hij toen, "het heeft geregend. Kijk maar, al die jassen zijn nat", riep hij verwonderd naar de kapstok wijzend, "erg nat. Neemt u me niet kwalijk dat ik het niet gemerkt heb. U hebt groot gelijk juffrouw de Lange, het heeft hard geregend, heel hard. Neemt U me niet kwalijk."

Door zulke gesprekken kwam het dat de collega's soms niet wisten of Tijs werkelijk verstrooid was of gek of dat hij hen voor de gek hield. Tijs wist dat wel, maar hij kon het niet nalaten die improvisatierolletjes te spelen. Het kwam maar ineens in hem op.

"Wat een regen, meneer Mattens, ik wist niet hoe ik er door moest komen." Dat was de begroeting van collega De Haas toen Tijs zijn kamer binnenstapte. De Haas was in jaren jonger, maar hij was al langer op de secretarie. Hoewel in zekere zin het tegendeel van Tijs, stijf, vormelijk, en vergroeid met zijn ambt, mochten zij op de een of andere manier elkaar toch wel.

"Regen" zei Tijs, "verschrikkelijk! overal regende het, in uw straat en in mijn straat en in de tuinen en op de daken en op de honden en de katten en op de tramrails en zelfs op de trottoirs regende het. Verschrikkelijk mijnheer, ik heb het nooit zo gezien. Er was werkelijk geen plekje waar het niet regende."

"Wat" klonk plotseling de stem van de secretaris achter hen "wat is dat." Tijs en De Haas begonnen te lachen.

"Wat een regen hè," vervolgde de secretaris.

"Ja", begon Tijs weer, "dat zei ik net, overal regende het, op de....."

"Ja, ja, dat heb ik gehoord" zei de secretaris. "Kunt u dat dossier vandaag doornemen en morgen rapport uitbrengen?"

Toen Tijs om 12 uur naar huis wandelde was het weer opgeklaard. De zon scheen en witte wolken plekten zo vreugdig tegen de blauwe lucht dat Tijs er wel juichend heen wou vliegen. Mijn witte wolken, zei hij bij zichzelf en hij had net het gevoel van een vage indruk van een spoor, dat hij lang geleden verloren was toen hij nog heel jong was.

Dichtbij zijn huis stond zijn 4-jarig buurmeisje.

"Hallo, Melosientje" zei Tijs.

"Ik heet geen Melosientje."

"O, nee da's waar ook. Hoe heet je vandaag?"

"Ik heet altijd Tilly. Waar ben je geweest?"

"Ik heb een eindje gevlogen."

"Gevlogen? Dat kan niet."

"O", zei Tijs verontwaardigd, "kan dat niet?"

"Waarheen heb je gevlogen?"

"Nou, zomaar een beetje over het bos."

"Over het grote bos?"

"Ja."

"Doe je dat vaak?"

"Nee niet vaak, tenminste overdag niet."

"Waarom niet?"

"Nou, dat is toch gek. En als ik overdag ga vliegen denken alle mensen: wat

doet die mijnheer raar."

"Je kunt niet vliegen."

"Maar 's nachts wel. Als het donker is, ga ik vaak een eindje vliegen, maar dan lig jij allang in bed. Maar niet vertellen hoor: 't is een geheimpje."

Tijs lachte en Melosientje wist niet goed wat ze ervan denken moest. Ze kon fantasie en werkelijkheid nog niet goed van elkaar onderscheiden maar ze maakte er zich geen zorgen over.

Die middag belde Tijs naar zijn bureau dat hij niet kwam. Op een mooie voorjaarsdag maakte hij zich daarover geen scrupules. Hij had er vanmorgen al een voorgevoel van gehad dat het zo zou lopen en z'n rapport lag trouwens klaar voor de typekamer. De enige concessie die hij in de loop der jaren aan de conventie gedaan had was dat hij zich niet goed voelde. Het omgekeerde was wel het geval, maar les extremes se touchent. Hij bedoelde ermee: niet goed om te werken.

Hij trok een kort broekje en wandelschoenen aan en liep naar het bos. Het was er stil en de zon na de regen deed de grond geuren van vruchtbaarheid. Naarmate hij verder kwam, werd de stilte dieper en de boslucht sterker. Tijs kon er niet genoeg van krijgen, het bracht vreemde gevoelens bij hem teweeg. Het was of hij zelf wortelde in dat bos, een haast extatische levenslust werd in hem wakker. Nog feller wilde hij het beleven en hij wendde zich van het pad af en drong in het dichte kreupelhout. Wie weet of straks niet een ree voor hem opsprong die in zulk dicht hout 's middags lag te slapen.

Daar lag voor hem een open plek met een zandheuvel. Tijs herinnerde zich zijn vroegere ritten te paard. Zo'n heuvel moest in galop genomen worden. Hij kon meesterlijk een paard imiteren. Hij boog zijn kop en schudde zijn manen en liet een luid gehinnik horen. Dan gooide hij de knieën van zijn voorbenen hoog in de lucht en liep een paar stappen in trotse paradeas. Even voor de heuvel snoof hij naar lucht en zette een galop in die hem met een paar sprongen op de top bracht. Bovenop liet hij het paard varen en rustte even uit. Dan gaf hij een luide schreeuw en rende de heuvel af. Hij kreeg zo'n vaart dat hij bijna over de kop sloeg en toen hij zijn vaart meester was gaf hij een luid hi,ha,ho dat hij liet uitklateren in een schallende lach, alleen om het plezier zijn stem door de stilte te horen daveren. Dan nam hij nog een grote sprong door een strookje berkengewas om uit te kunnen rusten op wat hij daarachter zag als een open plekje. Maar tot zijn verwondering stond hij midden op een fietspad dat de vorige herfst was aangelegd.

Die morgen had mevrouw de Klerk een brief geschreven aan haar vriendin en beaamd dat het inderdaad zo heerlijk was juist in deze tijd van het jaar dichtbij de natuur te wonen. Maar met enige schaamte had ze bedacht dat zij, die zichzelf graag een natuurliefebster noemde, praktisch nooit buiten kwam. Ze zou die middag het nieuwe fietspad eens gaan verkennen en na de rust ging ze erop uit. Het stralende weer gaf haar moed om alle verhalen van aanrandingen die ze kortelings in de krant had gelezen van zich af te zetten. Toch had ze niet gedacht dat het zo eenzaam was, maar ze nam zich voor toch door te gaan, tenslotte was het klaarlichte dag. Hoewel... herinnerde ze zich, die laatste aanranding was ook op klaarlichte dag geweest. Plotseling stond ze stil, zo hoorde gekraak in het bos.

Gespannen keek ze naar de plaats waar het vandaan kwam en daar, boven het kreupelhout zag ze het hoofd van een man die hinnikte als een paard.

Mevrouw de Klerk versteende van schrik, het hart klopte in haar keel en ze voelde haar haren te berge rijzen. Haar angstigste nachtmerries waren nog overtroffen. Luid krijsend kwam de gek op haar afhollen met naakte behaarde benen. Het was precies de voorstelling die zij had van een aanrander. Hij nam een sprong en toen gaf zij een gil en dat deed haar verstarring wijken en ze zette het op een lopen.

Tijs zag haar gaan en het flitste door hem heen dat dit koste wat het kost goed gemaakt moest worden. Hij riep: "Mevrouw de Klerk!" en ging haar snel achterna om glimlachend een uitleg te geven. Maar toen mevrouw de Klerk merkte dat de gek haar achterna kwam, ging ze nog harder gillen en versnelde haar pas. Maar nu werd Tijs echt boos om zoveel wanbegrip en voor hij goed wist wat hij deed, maakte hij een stampend geluid en schreeuwde zo hard hij kon: "Boe.....!" Het werkte als een zweepslag op de vluchteling die nu rende voor haar leven.

Tijs zette zich met een zucht neer. Alles wat in hem was geweest aan overmoedige opgewektheid was plotseling verdwenen. Hij besepte dat hij met z'n laatste sprong door de bosjes in een heel onaangename situatie gesprongen was. Er was nog slechts een gunstige kans en dat was dat zij hem niet herkend zou hebben maar hoe groot was die? Hij trachtte zich nog eens precies te herinneren hoe het gegaan was. Had ze hem aangekeken? Hij meende eerst van niet, althans niet toen hij haar zag. Maar hoelang had zij hem al gezien? Ook al daarboven op de zandheuvel? Door de bomen heen kon hij duidelijk de witte plekken van het zand onderscheiden, maar hij wist niet waar zij gestaan had. Dan bedacht hij dat hij geroepen had en zij zijn stem kon hebben herkend. Tijs kwam hoe langer hoe meer tot het inzicht dat hij zich niet met ijdele hoop hoefde te vleien. En hij kende haar te goed om te weten dat het uitgesloten was om haar alles uit te leggen en er samen om te lachen. Trouwens wat was er eigenlijk uit te leggen. Moest hij zeggen dat het een kinderlijke blijdschapsuiting was over het mooie weer? Was het zo eenvoudig? Terwijl Tijs verder liep, dacht hij eraan welke indruk het op hemzelf zou maken als hij een heer zag hollen als een paard en schreeuwend door de bosjes springen en de conclusie was niet gunstig voor hem. Hij zag geen oplossing voor zijn moeilijkheid en het best leek hem tenslotte er nooit met iemand over te praten: er was tenslotte maar één getuige geweest.

In het ziekenhuis.

Toen Tijs zijn ogen opende was het eerste wat hij zag een wit kamerscherm. Hij sloot zijn ogen weer en zag langzamerhand de gestalten uit zijn droom wegtrekken. Hij had een hoge bergtop willen beklimmen in Oostenrijk en toen hij de hut verliet zweefde een Russische helikopter in de lucht, waar een waarnemer in zat die een kijker op hem had gericht, waarmee hij hem nooit uit het oog verloor. Hij voelde zich onvrij en dat gevoel werd nog versterkt doordat zijn ene voet vastzat.

Hij zag weer het kamerscherm, hij was wakker. Niet in een berghut maar in een ziekenhuis. Zijn linkerbeen lag hoog en zijn voet deed pijn. Hij zag nu een zuster bij de tafel staan, maar sloot zijn ogen toen hij merkte dat zij zich

omdraaide. Hij had zeker een beweging gemaakt en hoorde nu de zuster naar zich toekomen. Zijn eerste impuls was te zeggen: "Waar ben ik, zuster?" Maar hij bedacht zich, aan zulk een banale vraag zou hij zich niet schuldig maken. Toen was het alsof er ineens een knop werd omgedraaid in zijn hersens en de gebeurtenissen van de vorige dag stonden hem helder voor de geest. Toen hij de volgende dag wakker werd, merkte hij dat hij in een ziekenhuis lag. Zo was het met hem nu ook, maar het verschil was dat hij geen domme vragen zou stellen. Het was duidelijk waar hij was, in een ziekenhuis. Maar in welk? St. Antonius, Wilhelmina of het Diaconessenhuis. Het eerste viel af, want hij had een zuster gezien, en geen non. Hij wist, dat er ook een verschil moest zijn tussen een gewone zuster en een diacones, maar hij had er nooit op gelet wat dat was. Hij zou dus moeten vragen: Ben ik in het Wilhelmina Gasthuis of in het Diaconessenhuis. Toch was het beleefder eerst de zuster goedendag te zeggen, maar dat gaf een nieuwe moeilijkheid: was het morgen of middag? Er was daglicht maar de lucht kon hij niet zien. Als hij er maar een dag langer was, dan konden de geluiden of de bezigheden van de zuster enige aanwijzing geven, maar nu nog niet.

Tijs bereidde zich voor op de professioneel vriendelijke toon van de zuster, die hem waarschijnlijk zou toespreken op de toon van een moeder tegen een klein kind. Hij draaide zijn hoofd om en op dat geluid kwam de zuster inderdaad aanlopen. "Hoe laat is het, zuster?" "Half 10 mijnheer Martens." Dat antwoord viel mee, het was korter en zakelijker dan hij verwacht had. Alleen trof het hem weer dat zij zijn naam wist. Die hing natuurlijk boven zijn bed. Dit bracht hem ineens weer tot de werkelijke wereld terug. Hij was nu wel klaar wakker, maar op de een of andere manier was de droomsfeer niet helemaal weg. Het had hem goed gedaan deze geheel nieuwe situatie om als een patiënt in een vreemd ziekenhuis te liggen. Het was zo'n heel nieuw begin, net of je leven nog eens begon, maar nu met het volle bewustzijn van een volwassene. Het noemen van zijn naam brak deze illusie en iets van het nieuwe en prille van de situatie was er af. Dit alles flitste door hem heen als iets onaangenaams.

"Goeden morgen zuster" zei hij. Nu merkte hij enige verwondering bij de zuster en hij had de voldoening dat hij weer het initiatief in handen had.

"Hebt u lekker geslapen?"

"Best", zei Tijs, "ben ik in het Wilhelmina ziekenhuis of in het Diaconessenhuis?"

"In het Wilhelmina ziekenhuis."

"Dank u." zei Tijs.

"Wilt u een slokje water?"

"Heel graag, zuster." hoorde Tijs zichzelf zeggen tot zijn verwondering, maar hij had er onmiddellijk spijt van, toen hij zag dat de zuster een bakje met een tuitje eraan naar zijn mond bracht.

"Oh, geef maar een glas." zei Tijs.

"Nee, dit is veel makkelijker." Zij legde een hand onder zijn kussen en beurde het hoofd iets op. "Zo, probeert u maar eens."

Daar had je inderdaad precies de toon die je voor een kind gebruikte. Het tuitje was al aan zijn mond en Tijs nam een slokje. Hij maakte een afwerend gebaar en gelukkig begreep de zuster het.

"Dank u zeer," zei hij en sloot de ogen terwijl hij met een duidelijk gebaar zijn hoofd afwendde. Het gesprek had hem stof te over gegeven tot denken. Het drinken uit het tuitje had hem diep gegriefd in zijn mannelijke waardigheid. Wat was die zuster eigenlijk voor een type. Hij nam zich voor haar goed op te nemen, zodra hij de kans had. Dan schoot ineens de vraag door zijn hoofd of zij hem ook uitgekleet had. En meteen herinnerde hij zich hoe zijn moeder vroeger eens gezegd had: "Zorg dat je altijd schone voeten en schoon ondergoed hebt, want als je eens plotseling overreden wordt op straat en in een ziekenhuis opgenomen wordt, dan zou je je moeten schamen als je er niet goed uitzag." Nu, na dertig jaar, was het werkelijkheid. Maar wat dat betreft had hij niets te vrezen, gelukkig dat hij elke dag zwom en met genoeg dacht hij er aan dat hij ook al aardig bruin gebrand was. Vast meer dan iemand anders hier in het ziekenhuis en zijn gevoel van eigenwaarde steeg weer.

"Zal ik u de steek eens geven, meneer Mattens?"

Tijs begreep het niet en zijn eerste gedachte was aan een soort prik. Hij keek op en wat hij zag deed hem verstarren.

"Nee, dank u" zei hij zo gewoon mogelijk, maar toch zo nadrukkelijk als hij kon en keek strak voor zich uit.

"Weet u het zeker?" De stem paste niet bij het onderwerp vond Tijs.

"Nee, heus niet." Hij probeerde te doen of hij het de gewoonste zaak van de wereld vond, maar in zijn hart dacht hij: dat nooit!

"Dan alleen de fles maar zeker," zei de zuster opgewekt. Tijs was in een stemming om alles mogelijk te achten en zijn eerste associatie was met een zuigfles. Toen dacht hij aan de kapper die, nadat hij een friction geweigerd had, altijd zei: "Dan zeker alleen maar nat maken."

"Beurt u uw been maar even op", zei de zuster met een hand onder zijn dek. "Wilt u even helpen? Is het zo goed?"

"Ja, dank u", zei Tijs en hij voelde zich wegzinken in een mistroostige ellende. Hij had de ogen gesloten en verroerde zich niet. Waar was hij in terecht gekomen? Hij herinnerde zich het verhaal van een dokter over mensen die bij een onderzoek met geen mogelijkheid een plas konden doen, maar zo dwaas zou hij niet zijn en ook niet het onderwerp van zo'n gesprek. Afstand nemen, dacht hij, en ontspannen. En even later riep hij: "Klaar zuster."

"Ja, wacht u maar even", hoorde hij nu de zuster van verder weg. Hij had eens een moeder tot een baby op een potje horen zeggen: "Ja, wacht maar even, misschien komt er nog wat." maar zover ging de zuster gelukkig niet.

Tijs sloot zijn ogen en hield zich slapende toen de zuster na enige tijd de fles wegtrok en zijn bed recht schikte. Hij voelde zich volkomen verslagen. Hoe kon een mens toch in zo'n diepe staat van vernedering geraken. Vreemd dat hij zich nog nooit had voorgesteld hoe het in een ziekenhuis toeging. Hij kwam tot de conclusie dat de enige goede houding zou zijn om net te doen of hij alles heel gewoon vond, zoals hij al van zoveel dingen had moeten leren in dit voor hem vreemde leven.
